

Inhoud

Ten geleide 7

door Philip Heylen, schepen voor Cultuur, Bibliotheken en Monumentenzorg
van de stad Antwerpen

Woord vooraf 9

De zuidzijde. Tussen Torfbrug en Maalderijstraat 17

De Trompe. Een hoekhuis van de Torfbrug 21

Batenborch. Van textiel en kleding naar horeca 25

Den Bellaert. Ambachtshuis van de kousmakers en apotheek 29

De groote Mortier. Wijnhuis, lakenhandel en slagerij 32

De cleyne Mortier. Kleermakers en peperkoeken 35

De Wolf. Residentie van voornamen lakenhandelaars 38

De Wolvinne. Ontmoetingsplaats van Hanzeaten en Portugezen en
geboortehuis van Anna Bijns 42

De cleyne Wolvinne. In de schaduw van De Wolvinne 46

De Ketel. Ambachtshuis van huidevetters en schoenmakers, geboortehuis van Jef Lambeaux 51

Den gulden Treft. Huis van negentiende-eeuwse boekdrukkers, steendrukkers en
krantenuitgevers 53

Rodenborch. "Ciraet van de groote merckt" 55

De Balans. Waaggebouw en lakenbereidershuis 61

Den Volaert. In de schaduw van De Guldenberch 65

De Guldenberch. Een "uitstekend" gelegen handelshuis 70

Ceulen. Opgeslorpt door De Guldenberch 76

De Pijnappel. Geboortehuis van een pauselijke bibliothecaris 79

Sint Nicolaes. Zijdelaken, saai en pasta 82

De zuidzijde. Tussen Maalderijstraat en IJzerenbrug 87

Den Grooten Mont toe. Jan-Peter van Bourscheidt jr. en het Café Noord 90

De Fortuyne. Nauw verbonden met Den Grooten Mont toe 93

De Gulden Weerelt. Van stadserf tot café 95

Het gulden Peert. Woning van de musicus Volckerick 97

Den gulden Beer. Woning van de reder Jan Key 100

Den gulden Cam. Hier werd de kam een beer 102

Den gulden Handschoen. Woning van een academicus 104

Den Hercules. In de schaduw van De Sonne 106

De Sonne. Ondergegaan in Den Hercules 108

Het huizenblok afgebroken in 1715 111

De [Stads]hal of O.L. Vrouw en Den Wijser 113

't Perdeken. In de schaduw van de stadshal 116

Coudenborch. Huis van lakenhandelaars 117

De Colve. Verkoopshal van de Diestse lakenhandelaars 119

- De cleyne Colve 121
- Den Caetsbal. In het hart van de lakenhandel 122
- Den Eenhoorn. Ambachtshuis van de bontwerkers 124
- De Slotel. Op de hoek tegenover het nieuwe stadhuis 126
- Den grooten Sleutel 127
- De cleyne Slotel. Een herberg met een reukje 128
- D'Extere. Overbuur van het schepenhuis 130
- D'Eyke. Befaamde taveerne en wijnhandel 132
- 't Springael. Antwerpens oudste arsenaal? 135
- De Blijde. Hoekhuis van de Manstraat en stadswissel 136

De oostzijde van de IJzerenbrug 140

- De gulden Sterre. De weg wijzend naar De Maegd 141
- De Maegd van Antwerpen. Kind van De Sevensterre en De blauw Gheyte 143
- De blauw Gheyte. Een huis dat in de weg stond 146
- Het Stoelken. Een huis op de IJzerenbrug 147
- Den Beerendans. Geboortehuis van Antoon van Dyck 149
- De Reuse. Een gunstig gelegen handelspand 153

De teerling van het oud stadhuis 157

- Den Breeden Raedt. Op de noordwestelijke hoek van de teerling 161
- De Audientie. Nauw verbonden met De Coeckene 163
- De Rolle. Eén met De Sale 165
- De Sale. Eén met De Rolle 166
- De Puye. In de schaduw van het oud stadhuis 168
- Het oudt Stadthuis. Waar eens het Raadhuis stond, later Het Tafeltje Rond 169
- De Rekenkamer. Huis van bouwmeester Pauwels Luydinx 173
- De Fortificatiekamer. Aan de westzijde van de IJzerenbrug 177
- De Rentmeesterskamer. Van kousmaker naar hoedenmaker 179
- Halle. Zuidoostelijke hoek van het blok Oud Stadhuis 183
- De Secretarije. Huis van de Suikerstraat 185
- De Griffie. Woning de dichteres Constantia van Nieuwelant 187
- De Peismaeckerskamer. Huis van het steenkool- en turfdragersambacht 188
- De Weesmeesterskamer. Aan de zuidelijke zijde van het blok van het oud stadhuis 190
- Het Collegie. Woning van Jozef Linnig 192
- De Eetkamer. In de straat van de Suikerrui naar het stadhuis 196
- Conciergekamer. Bezit van de familie Hooftman en emigrantenkantoor 197
- De Coeckene. In de schaduw van Den breeden Raedt 199

De huizenrij van de Gildekamersstraat 203

- Den Struys. Zouthandel, accijnshuis en tapperij 207
- Den Os. Stedelijk accijnshuis, koopliedenresidentie en hoofdcommissariaat van politie 210
- De Zwane. Verblijf van patriciërs, passementwerkers en kooplieden, natiehuis en museum 217

- De Mane. Huis van het geslacht Nose, van schuttersgilden en van de Valkeniersnatie 221
- De witten Schilt. Woning van de families De Wilde, Van Hove, Bode en Le Felon 223
- De Lelie. Veilige haven voor zee- en binnenvaarders 227
- Valckenborch. Zetel van de gilde van de Oude Handboog 236
- De Roose. Residentie van de families Van den Werve, Sas, Vermoelen en Van Gendt en Loos 239
- Henegouwe. Kamer van de visverkopers 243
- De Keerse. Kamer van de Jonge Voetboog 248
- Den Leeuw. Huis van de Sint-Jorisgilde of Gilde van de Jonge Voetboog 251
- De Leeuwinne. In de schaduw van Den Leeuw 255

De Zilversmidstraat 259

- Hemelrijk. Patriciërswoning en hotel 260
- De Duyve. Van Rijselse kooptul naar Centraal-Europees hotel 261
- De Helle. Van canvas naar wijnhandel 263
- Den Boc(k). Waar Bruggelingen thuis waren 266
- De Molen. Van Brugse kruideniers tot een Antwerpse steendrukker 269
- Den Olifant. Van jaarmarkthuis tot café 273
- De Fyolette. Woonplaats van Brugse specerijenhandelaren en Antwerpse canvasverkopers 279
- Den Eekhoren. Hoekhuis waar de marktvrede werd uitgeroepen 282

De noordzijde. Tussen Braderijstraat en Wisselstraat 289

- De Tafelronde. Hoekhuis van de Braderijstraat 291
- Den Engel. Befaamd als herberg, maar ook als drogisterij 297
- De Mouwe. Of het kuipershuis 304
- Spaengien. Verkoopspand van zilversmeden en juweliërs, zetel van groothandelaars 308
- De Spieghel. Vermeend humanisme en ware groothandel 318
- Den Arend. Kamer van de kuipers en schrijnmakers en van de meerseniers 324
- De Pauw. Huis van de schermersgilde 330
- Den bonte Mantel. Van zilversmeden, timmerlieden en liberalen 335
- St.-Peeter. Hoekhuis van het Doornikstraatje 339

De noordzijde. Tussen Wisselstraat en Schoenmakersstraat 345

- Dornicke. Woning van goud- en zilversmeden, van juweliërs en maaldeniers 346
- Den Luipaert. Atelier van zilversmeden, kunsthandel en bureau voor toerisme 349
- De Regenboghe. Residentie van de families Houtappel en Verdussen 355
- De Meersman. Een prestigieus marktpand 359
- Den Beer. Huis van het smedenambacht 363
- De Simme. Van Kartuizers tot tappas 366
- Den Boom. Van Marieken van Nieuweghen en Balthazar IV Moretus 370
- Den Kemel. Een koopliedenhuis 373
- Blijdenborch. Een grote schone huizing 378
- De vier Heemskinderen. Schone huizing van het koopliedengeslacht De Smit en Zwitserse taartjeszaak 382
- De dry Bellen. Of Het cleyn Papegaeyken in de schaduw van De Papegaey 388
- De Papegaey. Van kanunniken, wasmakers, zilversmeden en een beeldhouwer 389
- De witten Helm. Hoekhuis van de Schoenmakersstraat 393

De woningen 398

Epiloog 405

Enige verklaringen tot beter begrip 407

Bijlagen

Bijlage 1. Iconografie 408

Bijlage 2. Ambachtshuizen aan de Grote Markt 409

Bijlage 3. Gewapende gilden aan de Grote Markt 409

Bijlage 4. Selectie van prominente Antwerpenaren in verband met de Grote Markt 409

Bijlage 5. Dubbel gebruikte huisnamen 410

Bijlage 6. Bewoners die hun naam ontleenden aan de huisnaam 410

Geraadpleegde werken 411

Gebruikte afkortingen 415

Register 416